

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 2½ auks.

i Ameriką ir i kitas svetimias žemes 4 auks.

i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus

rašto arba už jos vietą per pusę puslapio 60 feningių.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Mūsų labdaringumas.

Tie labdaringi darbai, kuriuos galima užtėmyti mūsų tarpe, turi ypatingą pobūdį; vieni iš jų yra priverstinai t. y. atliekami pagal valdžios privertimą, kai va: aprėdymas keliaujančių i kariūnėnė neturtingų jaunų kareivių, gydymas neturtingų ligonių, mokesčiai ant labdaringų Varšavos užvedimų; kiti paeina iš liuso noro, bet už tuos gerus darbus žmonės reikalauja atlyginimo; prie labdaringų darbų paeinančių iš liuso noro priguli šelpimas vergdienių (ubagų) „almužnomis“, už kurias reikalaujami yra poteriai ir maldos. Dalyke šelpimo ubagų ir vergdienių pas mus nėra nė kokios tvarkos. Valsčiai šita dalyką suvis apleidžia, o tuotarpu deda pinigų ant Varšavos labdaringų užvedimų. Viens tik Vilkaviškio pav. per metus sudeda ant Varšavos tų labdaringų užvedimų suviršum pusanro tukstančio rublių ir tai deda pinigų ne visi valsčiai (9 iš 12). Jeigu prie tų pinigų priskaityti da vertybę „almužnų“ tai susirinktų apščiai pinigų ant labdarystės reikalų, ir galima būtų prašalinti daug pikto, kuris išdygsta ant dirvos dabartinės netvarkos. Atsiradus labdaringoms draugystėms ir labdaringoms institucijoms atsirastų teip-gi ir aukos. Be to truksta pas mus ligonbučių, kur galėtų rasti pagelbą ligoje ne tik vergdieniai, bet ir kiti valsčionys.

Be žmonės turi ne tik kuniškus reikalus: jiems reikalingas yra teip-gi dvasiškas penas, kurio truksta ne tik vergdieniams, bet ir turtingesniems. Dvasiškas penas juo toliaus, juo daugiau yra reikalingas, o tuom tarpu prieiti prie jo gali vos turtingiausieji. Dėlto kitose šalise ne tik valdžia, bet ir valsčiai rupinasi praplatinti apšvietimą, išteigdami mokyklas, šelpdami mokintinius, arba leisdami i mokslą tuos, iš kurių vėliaus galima tikėtis naudos. Be to reikaliuose žmonių apšvietimo yra išleidžiami laikraščiai ir knygos, kurie šimtais ir tukantaisiais platinasi tarpe žmonių, nešdami žinias

ir naudingus pamokinius. Mylėtojai žmonių labo aukauja pinigus ant išleidimo naudingų laikraščių ir knygų, ant įkurimo knygynų ir tt.

Dalyke sušelpimo mokslo trokštančių pas mus teip-gi nieko ne padaryta. Žmonės, matyt, ne laiko tai už reikalingą daiktą. Tik tarpe Lietuvos ponų atsiranda mokslo mylėtojai, kurie yra paskyrę dalį savo turto ant pašalpos (stipendijų) einantiems i augštesnius mokslus (stipendijos Geištaro ir Kaminskio Varšavoje ir lietuviškos stip. Maskvoje). Kirsniekio Marijampolės gimnazijoj.

Teip-gi ne girdėt tarpe kaimiečių apie šelpimą lietuviųstės reikalų: išleidimą knygų, laikraščių, šelpimą politiškų prasikaltėlių ir tt.

Dabar pažiūrėkime, ant ko paskiriami yra pinigai pas mus. Koki yra didžiausi mūsų žmonių troškimai, parodo palikimai, kurie išreiškia valią miršančio skirstyme turto, palaikų. Iš visų tokių testamentų galima užtėmyti didelį rupestį apie puikų palaidojimą ir apie „išganymą dušios“. Palaidojimas, kuris kitąsyk labai mažai kaštuodavo, dabar išplėšia daug turto. Vienam tik parapijos prabaščiui reikia užmokėti 50—100 rublių;*) tuo tarpu pagal taksą gana puikus palaidojimas gali but atliktas už 10 rublių. Nišmintingumas ir tuštėbė šitokio apšėjimo daugelini puola i aki, bet vis-gi toks apšėjimas laikosi ir ne tik nėra peikiamas, bet veikia giriamas ir prilaikomas tų žmogų. Da didesnis rupestis yra apie „dušios išganymą“. Apie didumą to rupestio gali numanyti iš kelių pavyksų. Pabaigoj pereitų metų ukininkas Šelmių kaimo Vilkav. pav. Kijauckas mirdamas užrašė Vilkaviškio prabaščiui 2000 rublių ant maldų už jo dušią ir tai ne už procentus nuo tos sumos, bet už grynus pinigus; tuos pinigus paskirta yra užmokėt per 10 metų, po 200 kas mets. Prieš porą metų (bene 1895) ukininkas Lukošaitis

*) Nesenei gavome žinias, kad ukininko sunas Šimoniųstys iš kaimo Bardanekų, Vilkav. pav. paliko savo prabaščiui 100 rublių ant palaidojimo.

Rd.

596704

9427

Pranckabudžio kaimo, Naum. pav., mirdamas užrašė 1000 rublių ant mišų už savo dušią, bet tų pinigų nepavedė prabaščiui, tik liepė tą sumą įdėti į banką ir imti ant mišų tik procentus. Prieš kokią 12 ar daugiau metų (1884—5) ukininkas Valaitis iš Kasekėnų kaimo Naumiesčio pav. užrašė Naumiesčio prabaščiui 1000 rub.; ant kokio reikalo užrašyti tie pinigai tikrai nežinia, tik pasakoja, buvę prabaščius žadėjęs už tuos pinigus įtaisyti vargonus Naumiesčio bažnyčioje. Ar tie pinigai nuėjo ant to tikrai nežinia, nės tame dalyke nėra pas mus ne kokios tvarkos. Smulkesnių aukų (po 50—100—200) „ant dušios išganymo“ yra daug.

Kalbėdami apie testamentus mes turime vis-gi paminėti kad atsitinka čionai teip-gi ir labdaringi darbai. Teip minėtasis Lukošaitis Pranckabudžio dalį savo turto paskyrė ant įtaisymo ligonbučio Naumiestyje.)*

Teip-gi atsitinka iškirsti apie aukas, paskirtas ant įtaisymo kokių nors daiktų arba gražių bažnyčioje (abrožų, monstrancijos, kieliko, arnotų ir tt.); tokios aukos ant bažnyčios reikalų sumažina kaštus užlaikymo bažnyčios ir tokiu būdu palengvina mokesčius parapijos. Tik reikia čion velyti, kad žmonės susiprastų ir įvestų tvarką dalyke valdymo ir sunaudojimo parapijos ir valsčiaus turtų, nės šiaip aukautojas gali abejoti, ar nueis tie pinigai ant to reikalo, ant kurio jie yra paskirti. Valsčiams reiktų atsisakyti nuo šelpimo Varšavos labdaringų institucijų, iš kurių mes neturime nė kokios naudos. Atsisakyti nuo to būtų ne sunku, jeigu valsčiai pavestų tuos pinigus ant labdaringų darbų savo krašto. Kadangi ne visi valsčiai moka tą mokestį, tai iš to galima numanyti, kad tas mokestis buvo įvestas per prikabinėjimą arba apgavimą žmonių, kuriems lengvai moka susukti galvą vaitai arba raštininkai. Tokiu būdu kiekviename pavietė ant labdaringų darbų susirinktu apie 2000 rublių, o iš 5 lietuvišku, pavietu Suv. gub. susirinktu apie 10000 rublių. O tai jau ne maži pinigai! Jeigu žmonės nesirūpys apie savo reikalus, tai ims kištis į žmonių reikalus valdžia, kuri, kaip girdėt, žada įvesti pas mus ligonbučius. Ligonbučiai, žinoma, bus pastatyti ir užlaikome už žmonių pinigus, o užžiūrės ligonbučius valdžia, skirs nuo savęs daktarus, kokie valdžiai patiks, mokės jiems algas, atstatys juos nuo vietos, jeigu pasirodys neištikimais valdžiai, žodžiu sakant, gaspadoriaus teip, kaip dabar mokyklose. Dėlto žmonėms reikia patiems rūpintis apie savo reikalus ir stengtis ne prileisti, kad kiti kištusi į mus tarpą. Jeigu kiti valsčiai gali

mokėt po porą šimtų ant Varšavos labdaringų institucijų, tai juo galima ištekti ant sušelpimo vargdienių savo krašto. Jegu ant „išganymo savo dušios“ galima paskirti tukstanečius, tai galima teip-gi nors mažą dalį paskirti ant labo pavargėlių.

Mok.

Tarptautiškas susivažiavimas apginimui darbininkų.

Nesenei buvo parašytas į „Ukininką“, straipsnis: „Pabrikas ir kaimas“. Jame yra nurodyta, kaip iš nelabai turtingi kaimo žmonės, gana sveiki ir linksmi, buvo visai sunaikinti doriškai ir kuniškai. Priežastis buvo tame, juog labai blogos buvo sąlygos darbo. Jeigu nebutų to, nebutų tas kaimas teip sunaikintas. Sąlygos darbo, labai pragaištingos yra šiekios: negalėjimas atilsėti dėl daugumą darbo ir per nuvargimą, negalėjimas apsisviesti ir tt. Kaip matete, tokios sąlygos paverčia žmogų darbininką į gyvulį. Bet tas dedasi ne tik pabrikuose, kur geria ir siurbia kraują darbininko, bet ir dvaruose.

Už tatau, nekurie apšviestiesnieje ir prakilnesnieje žmonės, ar tai prašalaičiai, ar tai patys darbininkai, nori pagerinti buvį darbininko.

Kaip matete, nuvargimas darbe paverčia palengva žmogų į gyvulį. Kaip žmogus daug dirba, jis nuvargsta. Jis netur laiko ir nuilsęs negali apsisviesti savę. Jeigu žmogus tamsesnis, jis mažiau išmano, mažiau supranta savo padėimą. Pertatai tokius žmones lengviau įgauti, lengviau prispausti. Suprantant padėimą savo varginga, kyla vienybė tarp prispaustųjų, o esant vienybei, sunkiau į gauti, nės kaip žinote, sunkiau nuveikti šimtą einančių iš vieno, ne kaip du šimtu einančių skyrium.

Eidami išvien darbininkai gali drąsiau ir pasekmingiau reikalauti sau žmoniškų tiesų — ką jie yra jau pradėję. Darbininkai daugiausiai reikalauja, kad algos būtų didesnės ir darbo laikas trumpesnis. Pavyzdžiu gali būti reikalavimai Šiaulių darbininkų.

Idant tiesos, ką įgyjo darbininkai, neiečių ant vėjų, stengiasi jie įnešti jas valdžios įstatymus. Pavyzdon, darbininkai daugelio pabrikų sulygs, kad darbas nesitęstų ilgiau kaip 10 valandų ant dienos; tuoj jie stengesi, kad būtų užginta pabrikantams ilgiau laikyti darbininkus prie darbo, kaip 10 valandų, o jei neišpildo to, tai nubaudžiami yra, kaip paprasti kaltininkai, kurie neklauso valdžios.

Už geresnį buvį kovoja ne tik darbininkai. Juos šelpia savo mokslu ir žinia šviesuoliai, draugai darbininko, užmanė susivažiuoti į vieną vietą, tenai nutarti, kas yra reikalingas užlaikimui gyvasties ir sveikatos darbininko, o paskui

*) Kiek paskirta yra ant to ligonbučio, malonu būtų išgirsti nuo korespondentų. Rd.

apie tą paprašyti visas viešpatystes, kad jos įvestu į įstatymus savo.

Tai-gi nesenei, 25 rugpjūčio šių metų buvo atliktas pirmas tokių susivažiavimų, jeigu neskaityti susivažiavimo, buvusio prie Prūsų Karaliaus Viliaus II, kuri nieko gero nepadarėta.

Vieta susivažiavimui buvo aprinkta: Ciuriche (Žürich) Šveicarijoje, krašte liuosybės. Jau čia senai trūsiasis apie pagerinimą buvo darbininkų toki garsus vyras, kaip kun. Oberlėnas,* jo mokintinis Liagranas ir kiti. Daug laiko prasliko iki noras, ir troškimas tų vyrų tapo išpildytas. Ant galo pagalios šimet buvo atliktas minėtas kongresas. Buvo ant jo pasiuntiniai (delegatai) ir sviečiai mažko ne iš visų viešpatysčių Europos: Šveicarijos, Vokietijos, Austrijos, Prancuzijos, Anglijos, Belgijos, Italijos. Truko čionai iš mažųjų slabiškų viešpatysčių (Serbijos, Bulgarijos, Juodkalnių), ir, žinoma, Rusijos ir Turkijos, kurios yra priešingos visam, kas yra gero ir naujo, o ipatingai jei tas atneš naudą varguoliams.

Susirinkusių buvo moteris ir vyrų, nežiurint tikėjimo ir nuomonių, nebuvo tik tokie, kurie neranda reikalingu pagerinti buvį darbininkų per įstatymus, bet jieško kitokių būdų.

Didžiausiosios partijos buvo klierikalai ir socijaldemokratai, bet paskutinių daugias buvo, negu pirmųjų. Klierikalais vadinasi toki, kurie prisituri puses kunigų, jie nor visą valdžią pavesti kunigams. Socijaldemokratai — yra tai svietiški žmonės; jų siekis, kad kiekvienas gautų tiek, kiek kas uždirba. Plačiaus rašo apie ta knygetes „Kas yra o kas bus“ „Krumplių Jonas“ ir nesenei išėjusi „Vardan teisybės“; neprošali butų perskaityti ir „Genių dėdė“, bet tenai nurodytas tik vargingas padėjimas beturčių ir prascioku.

Tarp socijaldemokratų buvo garsus vadovai darbininkų Vokietijos Libknechtas, Bebelis, Adleris ir kiti, o tarp kunigų: Bėkas, prof. universitėto Freiburge, Šveicarijoje, toliaus kun. Stojalovskis, garsus vadovas „mužikų“ Galicijoje; šis yra garsus labai ir apie jį buvo jau pranešta pirmame No. Ukininko šių metų.

Ant to susivažiavimo buvo susirinkę priešiai: kunigai ir socijaldemokratai. Vienok kalbėjo, ir apėjo tarp savęs, kuopatogiausiai ir gražiausiai: ji susivažiavo ne bartis ir pešties tarp savęs, bet pakalbėti apie vargžą — darbininką, kuris teip labai rupi ir vieniems ir kitiems.

Pažiūrėkim, apie ką jie kalbėjo.

Kun. Bėkas kalbėjo apie reikalingumą atilsio šventomis dienomis, nės to reikalauja tikėjimas, dorybė, sveikata ir noras apsisviesti. Yra paskirta nuo Dievo žmogui dirbti tik 6 dienas, septinta reikia ilsėtis ir pasimelsti. Jeigu

žmogus dirbs, tai kuomet jis pailsės ir pasimels? Neturint atilsio griuna žmogaus sveikata, pertat kyla paleistuvystė ir visokios ligos. Juo labiaus reikalingas atilsis šventomis dienomis moterėms, kurios užima augštą vietą žmonijoje — gimdyti ir auklėti kitus žmonės, kitus darbininkus. Kadangi šioiomis dienomis nelabai yra laiko apšvetimui proto, reikia atidėti nors dalis šventės ant to. Čion noriu atkreipti atidą ant šitų žodžių to seno kunigo Bėko. Jis sako: Priešiai socijaldemokratų sako, buk nuo jų mokslo įvyksta paleistuvystė ir griuna doriškas gyvenimas šeimynos; atžagariai, jie pakelia dorybę šeimynos, ir pastato ją savo vietoje. (Neprošali šituos žodžių išidėti į omenį mūsų kunigams.)

Toliaus buvo kalbėta apie darbą jaunųjų (pusbernių). Daugumas teip žiuri ant to. Reikia, sako, užginti vaikams čia 15 metų stoti prie darbo, nės kunas jų nėra tvirtas, perdaug jis silpnas; o laiką tą tur apversti ant mokini-mos mokyklose. Tuomet jie bus apšviesti ir tvirti darbininkai. O pusberniai nuo 15 iki 18 metų negal dirbti daugiau kaip 8 valandas ant dienos. Turiu čia pridėti, kad mokinties tarp vaikai, kaip sodžiaus, teip ir miesto ir pabrikų. O užaugusiems geriausias laikas — tai dirbti 8 valandas ant dienos, o jau daugiau nėra sveika.

Buvo kalbėta apie moterų darbą ant pabrikų. Klierikalai tvirtina, juog moterėms reikia užginti dirbti ant pabrikų, jai vieta nepabrikėj, bet namie gaspadoryste ir auginimas vaikų. Tuomet tik tegal užsilaikyti dorybė tarpe šeimynos. Bet kitoniškai žiuri ant to socijaldemokratai. Jie teip saprotanja. Kas tai yra, šeimyna? Iš ko ji pasidaro. Ji pasidaro iš sąkalbos vyro ir moteros. O susikalbėti teisingai, tikrai — gali tik lygus sutvėrimai. Jeigu moteris yra lygi vyrui. — tai kodėl ji negali dirbti ant pabriko, kaip ir vyras? Toliaus, sako jie, ne kiekviena moteriškė tur savo šeimyną, reikia-gi kuo norint gyventi, o kuo-gi užsiims jei užgīs jai dirbti ant pabriko? Ant galo, sako socijaldemokratai, jei užginti moterėms dirbti ant pabriko, tai jos bus prispirtos užsiimti darbu namie, imti darbą į namus, o namie darbas labiau vargina, nekaip kitur. Duokim, tula moteriškė dirba ant pabriko, atidirba savo dieną ir eina liuos ir berupesčio namo, gal darbą paliko nepabaigus, kiek padirbs tiek, bus gerai ir užteks. O jei paims į namus, tai mokės nuo štukos ir norėdama daugias už-dirbti, skubis, vis dirbs ir dirbs. Žinoma, išpradžios rodos daugias uždirbs, o paskui pasirodo, kad tiek pat gauna, jei nemažiau, nės ne viena ji darbininkė. Namie niekas nestovi su botagu, bet vargas ir badas da pikčiau už botagą. O jeigu nebus užginti moterėms dirbti

*) Apie kun. Oberlėną raše 1895 m. „Ukininkas“.

ant pabriku, tai niekas nevalgys jų naminio darbo, kiekviena geriau užsiims juo. ant pabriku, o liuosą laiką atidės ant aptaisymo šeimos, jei tokią tur, apsišvietimo.

Visados jei ne tankiausiai, moteris už darbą, lygu su vyrišku, gauna menkesnę algą. Moteris, kaip žinome, reikia daugiau ant pragyvenimo, ne kaip vyrui, o gaudamos menkesnes algas moteris yra blogesniame padėjime. Užtatai visi nutarė, kad moteris už darbą, lygu su vyrišku gautų toki-pat užmokesnį.

Naktis, kaip yra žinoma, paskirta yra atilsui, miegui. Bet labai tankiai atsitinka pabrikuose toks darbas, kuris reikia dirbti dieną ir naktį be paliovos. Priseina dirbti naktimis. Bet tas darbas labai kenkia sveikatas žmogaus. Dėlto tai tur but užgintas darbas naktimis — moterims, jauniniams iki 18 metų.

Pabaigė suvažiavimą kalba Dėkurtinsio. Linksmai skirstėsi svečiai gerai atlikę savo darbą. Meiliai šnekučiavo išvažiuodami kiekvienas į savo pusę, nežiurint į tikėjimą ir nuomones. Kalbėjo tarp savęs kunigas su pastorium, tikintis su bedieviu, socialdemokratas su klerikalų, moteris su vyriškiais ir tt. Matytis, kad visiems buvo, brangus pagerinimas buvio darbininko. Jei buvo čionai kunigai, tai tas parodo, juog klausymas darbininkų nėra bedieviškų nors kitaip sako mūsų kunigai; da labiaus tai parodo šitas: Tėvas Sv. Lovonas XIII. savo gromatoje, rašytoje Dėkurtinsui, džiaugiasi, kad bus atliktas susivažiavimas ir nori nuo Dievo, kad Jis duotų gerai atlikti jį.

Tai-gi iš to viso matote, mieli skaitytojai, juog užsiimti pagerinimą buvio darbininkų yra geru daiktu, nės popiežius nebutų prašęs mylistos Dievo sąnariams susivažiavimo; nėra bedievišku darbu išsipazinti su savo padėjimu ir su buviu savo brolių varguolių. O kaip sakiau pirmiau, reik suprast savo padėjimą pirm, ir išrasti būdą pagerinti, todėl skaitykit ir išidėkit į omenį šitas knygetes: „Genių dėdė“, „Krumplių Jonas“, „Kas yra, o kas bus“, „Vardan teisybes“.

Žmogus.

Našlaitė.

Ne pasaka.

Parašė *Lazdinų Pelėda.*

(Tąsa).

Laukiamas laikas atėjo. Į Degaičių dvarą atvažiavo matininkas ir ten apsigyveno. Mužikams tai baisiai netiko: pabugo, idant ponas ji neperkalbėtų — da gal žemės katram neduoti. Kaimynai susirinko pas Judeikį ant rodos ir nusprendė, kad reikia matininkas pas Bagdoną į klėtelę perkelti. Klėtelė švari ir ne maža, o jiems drąsiau bus prieiti. Telp ir padarė. Ant rytojaus, kaip tik pamatė lauke matininką,

stalelį statant, tuoju nusiuntė iš savo tarpo du gaspadoriu, Stankų ir Bagdoną. Nedrįsdami ėjo, ištolo da kepures nusiėmė ir, arčiau prieję, pasakė: „Tegul bus pagarbintas“... Matininkas apsižvalgė, bet nieko neatsakė. Ant stalelio kaži-ką statė ir stumdė ir prisi-merkęs veizėjo.

Abudu stovėjo, vienas antram liepė pradėti kalbą, o nė vienas nedrįso. Ant galo Stankus pradėjo:

— Poneli, kad loska.... — ir nutraukė. Matininkas vėl apsižvalgė.

— Čero? — iš po sutrauktų juodų antakių į žmonės veizėjo. — *Nie imėju vremei*, — pasakė ir atsikus vėl ant stalelio kaži-ką ėmė dėlioti.

Kaimynai mirktelėjo vienas kitam. Stankus kaži-ką iš kišeniaus ištraukė, iš popieros išvyniojo ir prisiartinio prie matininko.

— Kad loska poneli.... čia tamistai susidėję su šituo kaimynu, Bagdonu, norime duoti.... — tarė Stankus, kišdams į matininko ranką pinigus.

Tas šviesesnėmis akimis paveizėjo į muzikus. Nors jam ne labai patiko, kad dviesia tuos pinigus jam duoda, bet jo rankos, papratusios imti, išgriebė tuoju iš Stankaus rankų pluoštą popierėlių.

— *Za što eto?*

— Tai dėl tos žemės, poneli; buk malonus, nepamąžink....

— *A-a-a... charašo; dam žiemi, dam* — sklaidydamas pinigus sakė matininkas — *no, no*, ant pradžios to užteks... *nie mnogo... štož dieiat*, perdaug *nie choiču*.

Pinigus išikišo į kišenį.

— Da vienos loskos norėjom: buk, poneli, teip geras, pas Bagdoną persikelk. Klėtelė švari, o tamistai bus arčiau mieruoti ateiti...

— Mano trioba šita, — prašneko Bagdonas.

Matininkas, tikrą savo pelną matydamas, da tą patį pavakarą persikėlė pas Bagdoną. Žmonės sukosi apie jį, kaip įmanydami: netruko jam nė vištienos, nė kiaušinių, nė geros degtinės, už paskolintus pinigus nupirkto.

Su Bagdonu didei suteikė: tas jam neįmanė kaip įtikti, katinu ir šunimi vertės. Kol keturis muzikus apmieravo, tol pas Bagdoną buvo. Ant išleistuvių žmonės bankietą pakėlė. Poną matininką apgirdė ir patys kartu smarkiai užsivežė. Kiekvienas iš apmieruotų gaspadorių da po keletą popierėlių ant kelio idavė, kad paskubintų užtvirtinti juos. Tas kiekvienam žadėjo, kas tik ko prašė ir žmonės liko linksmi, turėdami viltį, kad „stiprų“ savo reikalą apdirbo.

Jau nuo pirmos sanvaitės po išvažiavimo matininko jie laukti pradėjo popierių ir į „sielską“ ėjo ir ėjo kiekvieną seredos ir nedėlios dieną,

patirti; bet nieko nebuvo. Jau ir pusė metų praėjo; kiti sakė, rasi užmiršo, ir pradėjo išnaujo rašyti prašymus; tik kur siųsti? Jie patys nežinojo. Kaip ponas raštininkas pasakė, taip buvo, kur reikėjo, jis siuntė. Kad taip žmonės, atsidėję, būtų pajieškoję „sielskos“ mėšlyne, rasi ne vienas savo prašymą ten būtų radęs; bet niekas nejieškojo, o ponui raštininkui gerai buvo keletą rublių pasigriebti. Ne brangininkas jį buvo: kartais užteko ir 15 rublių už teisingą išguldymą kokio-nors dalyko. O! tais metais laimėjo visi vagys.

Ponai raštininkai aiškiai pilvą ištempė. Kad būtų galėję, visų žmonių reikalus būtų pratęsę lyg sudnos dienos; vargas tik, kad nė suturėti, nė paskubinti nieko negalėjo.

Vieną kartą linksmas parėjo Bagdonas iš miestelio ir Jonieškai išpasakojo, kaip susijęs vieną poną, ir tas jam už 20 rublių žadėjo per savaitę viską apdirbti.

— Ką padarysi? daviau, nors paskolinęs, žemė ne dvidešimtį rublių verta... ką padarysi....

Jonieška atsiduso.

— Ką padarysi, kad tavęs niekas neperkalbės! riskis! tavo dvars, tavo gers, tik man rodos, kad tu ir kelnes pridėsi, iki tu tą žemę gausi. Matysi. Duok Dieve, bet tikėti nesinori.

— Bobų kalba!

— Na, na! kad tik neivyktų.

Verptuolė smarkiau sukti pradėjo ir nutilo.

Roželė, skusdama bulbes klausė vyresniųjų kalbos. Bagdonas nuvargęs virto į lovą ir tuojau užmigo. Nieks dabar jam nerūpėjo: atsidavė ant Jonieškos. Ta jam gaspadinė ir gaspadorium buvo. Maž-ne kas diena sakė: „eisiu namo“, vienok neėjo, gaila jai buvo to brolio-liurbos. Dvi savo vištas ir Rainį parsinešė, lovą Bagdonas parvežė, ir jau pasiliko čionai gaspadinauti.

Bet gaspadoriauti nebuvo ant ko. Iš penkių karvių vos viena liko ir kumelė akla, kur da per lenkmetį važiodavo su ja bajorams maistą į mišką. Kitus gyvulius Bagdonas buk dėl skolininkų išgabeno į miestelį, o kiti sakė, kad pragėrė. Skolininkai vis lankė ir lankė Bagdoną. Jis jų prašė palukėti, žadėdamas prasi-gyventi, gavęs savo žemę. Ir vėl skolininkai kentė.

O Bagdonas kaip ėjo į dvarą „dienas“, taip ėjo. Ant galo sulaukė. Popieros atėjo. Žmonės į „sielską“ sušaukė ir pasakė, ko jie nelaukė išgirsti. Ne linksma buvo žinia, nės visi buvo nuliudę ir susirinkę rodavojosi, pakausius kasydami.

— Kas bus? — klausė vieni. Kiti-gi sakė:

— Tegul biesas nemato! kad bučiau žinojęs, ne bučiau tiek pinigų dėjęs.

Apgarsino šiandieną, kad reikia važiuoti į Šiaulius priimti popieras ir užmokėti 15 tą procentą. Kiek išeina tas penkioliktas procentas? Biesas jį žino.

Ėjo prie žinančių ant rodos ir net nusi-gando patyrę, kiek tai išeina; o paskui per 40 metų mokės valdžiai da daugiau, kaip mokėjo dvarui.

Bagdonas parėjo nusiminęs ir nešnekus. Jonieška tuojau suprato, kad atsitiko kas blogo; bet nieko neklusė. Ką gelbės klausiant, ir ką ten moteriškai kištis į vyrų reikalus. Bagdonas, nieko nesakydams, nuėjo gulti. Pavakare atsikėlęs ir akis krapštinėdamas, nukabino nuo gembės pantį ir išėjo kumelę supančiuoti; tai visas jo buvo darbas. Supančiojęs, jau nebeperėjo. Jonieška matė, kad per lauką pas Stankų nukeliavo. Stankų rado ką tik nuo darbo parėjusi bevalgant vakarienę. Kaimyną tuojaus prie stalo prisivadino.

— Prašau, kaimynai, prie šutinės.

— Ačiu, nė valgis nebeina, kad žmogui rupi.

— Na, kas yra?

— Kas bus, miestelyje išgirdau naujieną....

Ir pradėjo pasakoti apie savo verksmingą padėjimą, — kad reikia važiuoti į Šiaulius mokėti pinigų, o čia jų nėra. Tų pinigų prašyti ir atėjo jis pas turtingą kaimyną.

— Sakyk, kaimynai, ką dabar daryti? Tik viena kumelė ir karvė yra, už jas pardavęs gausiu kokius 20 rublių, o reikia 60 rublių — daug trūksta.... kaimynai, susimilk da tą kartą, duok!

Stankus užsisimlyjo.

— Ar žinai, stačiai pasakysiu: duoti netruksiu iduoti, o iškur atiduosi? Jug jau 25 idaviau. Atmeni?

— Kaip neatmiksi — o po valandos tarė: da šitą kartą susimylėsi, nežus. Jeigu nori gyvenimą galiu užstatyti, o kad ne, imk gyvenimą iš pusės.

— Kam man to rupeščio, kaimynai.

Valandą sėdėjo Stankus užsirupinęs, ant galo prašneko:

— Ar žinai, gaila man tavęs, pripratę esame iš mažų dienų, dėlto pasakysiu da žodį: 30 rublių duosiu, ką darysi, tai turėsi puse, o antrą pusę bene sugraibysi kokiu nors budu.

— Žinai, reikės veizėti....

Bagdonas dėkavoti ėmė.

— Nėra už ką, nėra, tai.... tarp kaimynų.... Tik šiandien neduosiu. Tamsta turi minkštą širdį. Nedėlioj da išleisti gali. Tegul buna pas mane, jug sykiu važiuosime.

— Gerai, gerai! kaip padarysi, taip gerai — tarė Bagdonas.

Vėlu buvo, kada Bagdonas, kaimynui sudiev pasakęs, ant namų braukė neišpasakytai linksmas.

Nedėlioje, karvę ir kumelę pardavęs, gavo 20 rublių, dešimtinės jam da truko. Galvojo, galvojo — gera mislis jam atėjo:

— Roželės kraitį užstatysiu ir bus — prasi-džiugo, bet savęs nepaklausė, ar turėjo tiesą tai daryti.

— Užstatysiu, tik nuo Jonieškos ar galėsiu išgauti?

Tai jam rupėjo ir, ant drąsos pusbutelki išmaukęs, rupindamasis namo parėjo.

Jonieška kažiko susiraukusi buvo. Rado ją ką tik iš bažnyčios parėjusią; abi su Rožele pietus kaitė.

Bagdonas laukė sutemos. Bevalgant, pradėjo privadžioti:

— Jonieškėle mano, viskas gerai, pinigų kaip dvare

— Užtai gyvuolių nėra, nėra ko džiaugtis

Vėl valandą nieko ne sakė.

— Da keleto kapeikų nepritenka... kam aš čia turiu slėpti... Jonieškėle! ne pykk! aš tau visą tiesą pasakysiu: dešimties rublelių truksta.

— Dabar ką įmanysi parduoti? ar dušią, jeigu da jos neužstatei... vargu ją turi — tęsė Jonieška ruščiai, į brolių veizėdama.

Bagdonas pirštus laužė, net braškėjo, ir nieko nesakė.

— Iškur-gi ištrauksi, tikrai? — pradėjo Jonieška.

— Tai nepykk.... Tai aš žadėjau tavęs prašyti.....

Jonieškos akis žaibai tviskėjo.

— Durniaus šmote! ko tu iš manęs tyčio-jiesi? ko tu mane užpuoli? a... a... tu mislyji, kad tu mane čionai priputinai, tai nešpasakytą man laimė? ar aš nepaėdusi buvau... tassai.... Visą mano turtą žinai: dvi vištas, lovą ir katiną Rainį parsivežiau!

Vištą nuo laktos sugriebusi, į akis Bagdonui sviedė.

— Še! susprogd! še... — balso jai truko. Bagdonas akis užmerkė...

— Štiš laukan, gyvate, da akis išdraskysi! Vištą nuo savęs atmetė:

— Tu čia negyvatuok! kad mano gyvuolėliui nėra vietos, tai ir man tegul ne buna! Drebančioms rankoms vilktis pradėjo.

Bagdonas pažiūrėjo į seserį.

— Kam čia! a girdejai? nė aš tave noriu pykinti, nė juoktis; norėjau tai... prašyti, kad man Roželės audeklus leistum užstatyti.

Jonieška, į jį veizėdama, raudona buvo ir visa drebėjo.

— Jau ir tai parupėjo? aš ir mislyju, ar-gi užmirši? kas dėjo! toks gaspadorius viską turi žinoti!...

Bagdoną piktums pagavo:

— Jei neduodi, neduok, o nesityčio! neduok! įsikišk! — liežuvi prikando. Kepurę pasigriebęs, pro duris buvo beeinąs.

— Oje! oje! kodėl neduosiu! ar aš čia, kaip nelabasis pinigus, tuos skarulius turėsiu, apgulusi? Atiduosiu at... viską. — Lakstė po butą, lyg ką įieškodama, viedrą paspyrė, kedę parvertė, naščius į užpečkį užsviedė, raktą nuo gembės nutraukė ir pro duris išpuolė:

— Eik šian, eik!...

Į kletį įpuolusi skrynę atidarė:

— Še! še! imk!

Bagdonas stovėjo, veizėdamas mažne į tuščią skrynę. Ji drabužius mėtyti pradėjo, porą stuomenų audeklo da išmetė, tris pogalvius ir da kažikokių ryšelių. Ant dugno buvo skarulių saujelė ir tuos, sugriebusi, į akis jam metė.

— Te! te ir tuos! — juoktis pradėjo.

Dabar jau netrupės, gali dabar keliauti. — Raktą ant grindų pametė ir iš kleties išlėkė vienu vėju.

Bagdonas į vieną kruvą viską sustumė ir į drobulę surišo. Duris užrakinęs, iš kleties išėjo. Į butą nedrįso eiti, tik nuėjo į daržinėlą ir atsigulė.

Ant rytojaus, paskolinęs nuo kaimyno kumelę, saulei tekant, daiktus išvežė. Tą dieną nesugrįžo. Per kelias dienas nebuvo namie; buvo Šiauliuose. Kur jisai klaidžiojo, niekas nežinojo. — nebuvo ir gana. Nieks jo labai nė nelaukė. Roželė nuo mažų dienų paprato tėvą retkarčiais tik matyti. Dienos laike Jonieška vadavo, o ant vakaro, kad senė užmigo, ji pas gluosnį atsisėdusi klausė Liudviko dainuojant.

Dėlko tas balsas teip malonus jai buvo, pati nežinojo. Balsas tas nuliudusią širdelę kartais ramino, kaip kudikį motinos dainelė, o kartais paliko tokį rupestį, kad rodės mergelei širdį kas graužtė graužtė.

Iš tiek balsų tą balsą jos dvasia atskyrė, tas balsas garsiai atsimušė našlaitės širdyje.

Žiema jau artinosi, šalta buvo ir jaunikaitis dainuoti nustojo. Užėjo bjaurios dienos.

Vakarais susėdusios bute abidvi su Jonieška, verpė kaimynams, nės savo darbo nebuvo, o druskos ir duonos reikėjo. Verpė, klausydamos užimo vėjo, pliuksėjimo lytaus, o kad ilgu stojosi, giedojo giesmes liudnas — štai ir vakaras praėjo.

Nedėlios vakarais ateidavo Liudvikas, mokino Roželę skaityti, kartais ir pats skaitė. Tuomet moteriškės nė juste nejuto, kur vakaras pradingo, tokių puikių knygų tas Liudvikas turėjo. Teip žiema praėjo, žemė linksmiau išrodė.

Tik pas Bagdoną kas kartas blogyn ėjo. Tiesą sako: kad žmogui nevyksta, tai ir nevedas.

* * *
Vieną nedėlios dieną Jonieška iš bažnyčios parėjo kažiko nesmagi ir įgulė. Ko jai nesudavė: dvi gyvates sugėrė, krupį su medum grustą — nieko negelbėjo, matyt smertis žadėtas. Nė trijų dienų nepraėjo, kaip ją padėjo ant lentos.

Neliko Jonieškos, kaip būtų nebuvusi. Tik Roželė kartais apsisverkė, amžiną atilsį už jos dušią kalbėdama.

Iš palaidotuvų pareinant prisipainiojo prie Roželės viena boba. Matyta buvo, bet jos nepažinojo, nės motina neleisdavo su ta boba susitarti.

— Boba šnekinti pradėjo:

— Mažiulėle mano, viena pati likai, varguole!

— Dievo valia, — atsidusėjusi tarė Roželė.

Boba, akis raudonu žiurstu šluostydama, pradėjo neva raudoti:

— Kur dabar eisi, širdele, kas priglaus? kas pamyluos? o Dieve! tokia jaunutė!

Balsą permainingi, akis primerkė ir bjauriai vaipydamasi, tarė vėl:

— Ar žinai ką? eikim pas mane. Aš kaimynka, Šukienė. Šukienę tur būti girdėjai? mane visi žino: pas mane visa jaunuomenė širdį atgauna — vėl vaipytis pradėjo.

Mergišcia to jos tarškėjimo visiškai nesuprato.

— Mudu su vyru susiraminti norime: bevaikiai esamė; ką daugiau dirbsimė? Nedėlios vakarais susirenka pas mus vaikinų, kaip liepų — čiaupydamosi ir laižydama varvancias seilės sakė boba — kartais ateina ir da geresnių...

Paveizėjo į Roželę ir negalėjo suprasti, ar klauso, ar nė. Prie jos ausies prisikišusi susnabždėjo:

— Kartais pats ponaitis ateina.

Tai sakydama net laižytis pradėjo.

— Didei mokintas ponaitis: 23 metus ėjo kliasas, dvejus metus buvo Šiauliuosė, paskui važiavo į Mintaują, ten vėl netiko, nės nebuvo kaip reikia; paskui važiavo į Varšavą, paskui da kažikur. Dabar yra Rygoje, bet ne kliasose, o didesniame moksle; kažikur? neatmėnu!... beje, palitoninkais juos vadina. Begalo pakipšnus ponaitis ir čiuiinas. Kurie tą mokslą eina, tai dėvi mažą kepuraitę, eida brogalionelių apsiutą... negali apsakyti...

Vėl Šukienė atsivėpė, į mergelę, kaip driežas į gegužę, veizėdama.

Arčiau prisitraukė:

— Tik bėda! ne visos jam mergos tinka ir į nibres ne visai nori vaikščioti, jis jaunas mėgsta. Tokia, kaip tamsta, galiu sakyti, tiks:

išsyk kaip kibte prikiabtų. Skaisti, dikta, galiu sakyti, ponaičiui tiks, aš jau numanau.

Mergelė nieko nesakė, galvoje jos užė nuo to tarškėjimo, kurio bet-gi nesuprato.

Dėl biškelio neeisi iš kelio. Kaip aš jauna buvau! a...a...a... buvau kaip malivonė! dabar ko jau benorėti? Pirmiau mano veidelio ponai ir kunigai džiaugės, o dabar ir kumelės baidosi; jug visada graži neperbusi. —

Pakelėje pas kryžių sugriebė mergelę už rankos.

— Mano mieliausia! einame kartu, einame pas mane! aš jau duonos nepasigailėsiu. Eiva! Aš tave ponia padarysiu, silkuosė šnabždėsi.

Baimė neišpasakyta ėmė Roželę. Atminė pasaką, senei girdėtą, apie peklos liarvą. Kažin dėlko, į bobą veizėdamą, pamislyjo, kad tokia ta liarva buvo; teip jai širdis prie tos bobos nelinko.

— Poryt pas mane nibrelė — eina! Ateis dvaro arkligonis; gražus vaikinys, tik durnas, davatka baisi: nė jis apie mergas moka apsisukti, ir į nibrę kad ateina, tai tik dėl mados, kad kiti eina. Nuo ryto bažnyčioje gieda, po visam išeina. Nė jis pas Abromą užeis, o ten jau galėtų, ten ir geros asabos eina. Tiktai ką dainuoja puikiai. Vieną kartą bėgsiu, sakau, pasikibinti, mat netoli pamiškėje mano trioba. Kaip tik subrėško, lekiu. Jis, ugnį susikuręs, knygą varto. Už kojų sugriebusi vilkti pradėjau, o tas mat nė juoko neišmano; von, rupužė! sako, sena o durna, ar velnias tave čia po girią tampo? — O pats jau tur buti, sakau, pasensi? — Šalin eik! —

— Kad teip jauna, tai nevarytumi? sakau. O jis nuodėgulį iš ugnies ištraukęs, prie manęs prišoko; — O kelis kartus tu mane prie mergos nutvėrei? Kam tu mane užkabini? — kaip pašels šakalyti... Nuo to karto einu pro šalį, lyg nematanti.

Roželei dabar reikėjo, eiti tiesiog. Boba sugriebusi ją už rankos, taku per lauką tempė.

— Ko čia! nesididžiuok, eikim! Nepatiks, niekas nelaikys pririšęs.

Rankos jos nepaleido. Roželė ėjo, kaip ant smerčio, baimė didžiausia ją ėmė. Trauktis norėjo, bet turėjo eiti.

— Šitai, trioba mano.

Duris atidarė, įėjo.

— Tegul bus pagarbintas, — pasakė Roželė.

Niekas neatsakė, tik lovoje raižytis pradėjo vyriškas. Pamatęs moteriškes, ant lovos atsisėdo.

Boba tuojau ėmė tarškėti:

— Parėjo, pasimeldė mamutė; o tau, tėveli balandėli, ar ne buvo ilgu?

— Ar žinai? kaip įguliau, tai lyg šiolaik miegojau — tarė, vyras supurusius plaukus

taisydamas ir pradėjo žovauti. Kėlėsi, nuo lovos, patėpė augštin nustumusias kėlnes ir prie pečiaus priejo.

— Šitai, mamute, šutinės katilė rasi, ėsk.

— O pats, tėveli, širdelė, ar nekandį?

— Nenoriu, — atsakė vyras ir vėl į lovą dribo, rankas už galvos užkėlęs.

— Na, balandele, kąsk — tarė boba Roželei — aš raginti nemokų; kokia diena, toks ir vaisis.

Rozelė, išbuvusi čia dvi dienas, mislyjo metus išbuvusi. Nedėlioje nė į bažnyčią neleido boba Roželės — nibrės laukė.

Tikrai, pradėjo rinktis nibrininkai, vaikinai eidami iš bažnyčios. Rinkos šioki ir toki vyrypalaikiai, mergų traukiami. Pas Abroma kitos, matyti, yra buvusios, nės raudonos buvo, kaip bijunai, ir vaikinams ant kaklo kabinėjosi.

Tuoju kaip virte užvirė pas Šukį. Vieni dainavo, kiti krikė ne žmoniškais balsais. Vieni pašaliais cypino, o kitos poros, nuvargusios, ir į lovas suvirto. Rozelė mislyjo pekloje ėsanti. Tokia ją paėmė gėda, kadakių neturėjo, kur dėti, pasieniais slankiojo, bėgti norėjo, bet savo raiščių nė skepetos niekur nerado. Ant prigrindės išėjo ir susigėdino: Liudvikas sėdėjo ant suolo prie buto, galvą pasirėmęs. Ir jam čia trošku buvo, atėjo su kitu, bet triobojė nenorėjo stovėti.

Pamatęs Rozelę, labai nusistebėjo.

— Iš kur tamsta čionai, Rozelė? Ką motinėlė sakytų pamačiusi? vajė, vajė!

Rozelė skaisčias akis nuleido žemyn.

— Šukienė parsivedė, nenorėjau eiti, prispyrė... ir ėjau, — teisinosi mergelė.

— Ar tamstai čia patinka?

— Kas tiks? O kur ištruksi?

— Ar šoki? — paklausė Liudvikas.

— Nemoku, atsakė.

— Ar ilgai čia stovėsi?

— Ne, bėgsiu, baimė mane ima ir gėda.

— Teip ir daryk — tarė Liudvikas: doros mergelės nesivalkioja po nibres.

— Dėlko?

— Ilgai pasakoti; o jeigu nori, Rozėle, ateik pas mane vakare, kad visi sumigs. Nebijok, Rozėle, kad ir vienas ganan, — nuraudonavo, žodžių savo susidinėgęs, nežiinojo, ką sakyti.

— Ateik, nebijok...

— Ko aš galiu bijoti, kad tamsta kartu busi.

Jis nusišypsojo ir į mergelę paveizėjo. Patiko jam ta mergaitės nekaltybė, jis norėjo ją visada tokia matyti. Bet pats nežinojo, kaip nuo visų svieto pavojų reikia tą mergelę apginti. Norėjo da sakyti, bet šuo sulojo.

Abudu apsižvalgė. Į kiemą įėjo svečias, juodai apsidaręs. Ištolo išrodė jaunas, bet arčiau jam priejus, veidas pasirodė nuvargęs, burna buvo pavytusi, neskaisti. Tur buti neprimatė, nės

galvą kraipydamas, akis savo juodas merkė. Nosį turėjo abžargintą akuliorais; tie jam turėjo aiškiai spausti, nės nuolat nosį virpino. Kepuraitė maža, kaip kumsčia, apsiausta sidabrinu galionėliu ant viršugalvės vos laikėsi. Ėjo, lendre mosuodamas. Eisena jo nebuvo eiseną jauno vaikino: ėjo kaip senas kazoko arklys, kojas keldamas per augštai. Rodės, juogūsunku jam savo menką kuną pakelti.

Rozelė nė nuo durių pasitraukti nespėjo, kaip svečias prie jos pristojė.

— Na, tu gražulėle mano! — tarė ir nosį jai su dviem pirštais suspaudė. Ji apkaito, norėjo pasitraukti, bet jis už rankos nustvėrė.

— Tancavoti eikim! — Rozelė iš baimės balso neteko. Bet ne į butą traukė ją tas „šilo velniukas.“ Išitraukė mergelę į priemenę, prie savęs prieglaudė ir siekė bučiuoti.

Ji stumė jį nuo savęs ir maž-maž neišsprudo, bet svečias savo liesomis drebančioms rankoms vėl ją nutvėrė, tik stipriau. Veizėjo į ją savo juodomis akimis teip keistai, lyg nežmoniškai. Gynėsi, spėkos jai truko, o jis juo pašeliau glaudė prie savęs. Iš kišeniaus kažiką spindantį ištraukė, ir už apikaklės jai užmetė.

— Te! nerėkk! užsmagsiu!

— Jezau-Marija! gelbėkit mane — sušuko Rozelė prislėgtu balsu.

Liudvikas, kaip tik pamatė, kad ponaitis — jis tai buvo — ištraukė Rozelę į vidų, įbėgo ten, bet niekur neatrado. Dabar buvo iš vidaus išeinąs, kaip Rozelę šaukiant išgirdo. Jam pasirodė, kad kamaroje šaukia, bet ir čia nieko nerado. Tuo-tarpu ponaitis, bijodams kumsčios jauno vaikino, išsprudo į butą.

Rozelė liko liuosa, verkė rankom akis apkniaubusi.

Liudvikas pripuolė:

— Kur tas velnias? Ką jis čia darė?

— Glaudė, smaugė, nė pati nežinau... bučiuoti norėjo...

— Ar bučiavo?

— Ne!... Paskui — pasakojo Rozelė — kažiką spindantį už apikaklės man užmetė.

— Parodyk!

Akys Liudviko blizgėjo. Ji ranką užkišusi už apikaklės, ištraukė sidabrinį rublį ir padavė. Jis tą rublį iš nagų jai ištraukė ir, priėjęs prie tvoros, į tankų notneryną sviedė.

— Nereikia tau tokių pinigų, ne! — tarė paraudonavęs — Rozele, ne vieta čia tau, einame!

Balse jo ne prašymas, bet liepimas buvo žymu.

Už rankos nutvėręs vedė ją, nieko nesakydamas. Nepajuto, kaip prie savo triobos priejo. Ranką jos paleido.

— Dabar pasakysiu, jeigu klausysi: kad niekur iš savo buto neitum. Nebijok, nors ir

viena čia busi; nera ko bijoti: čia pikto nėra čia buk! vakare aš arklius arčiau pavarysiu, ateik pas mane Aš tau puikias pasakas papasakosiu, ateik, nebijok. Ar ateisi?

— Ateisiu.

— Pasilikk sveika, eik į butą! jau aušta, aš bėgsiu prie arklių.

Vieną kartą sėdėjo savo buti pietus išvirusi. Laukė tėvo. Daug tokių dienų buvo, kad laukė, o nesulaukė. Šią dieną parėjo baisiai, užsirupinęs atsisėdo pas pečių, rankomis galvą suėmė ir verkti pradėjo. Roželė išsigando — pagailo tėvo.

— Kas yra tamstai? — paklausė nedrąsiai.

— Prapuolę esame amžinai! ryto atvažiuoja vyrai gyvenimą aprašyti, „sielska“ nuo savęs liepė, nės aš neišsimoku. Kur tu dingsi? kur aš? ai! vaikeli! reikės eiti, kur kojos neš.

— Reikės, tai reikės, o ką-gi darysi. Aš pristosiu kur nors, tamsta kur į didelį dvarą...

— Ar ne bijosi viena buti? — paklausė Roželės.

— Papratau jau, nebijau . . .

Kepurę paėmęs, pro duris eiti ketino.

— Pavalgyk bent, tėvai. Nieko daugiau neturiu . . . vis širdis netuščia.

Torielką sausų bulbių su druska padėjo.

Jis į tas bulbes veizėjo, paskui atsisėdo, ir su pirštais lupinėti pradėjo. Valgis tas jam prie širdies nėjo, valgė, atsisakyti nenorėdamas. Ir Roželė kartu valgyti prisėdo, bet ir ji nelinksma šią dieną buvo.

Bagdonas pirmas kalbėti pradėjo:

— Kaip aš tave suėdžiau, kaip aš tave suėdžiau! . . . Kur tu dabar dingsi?

— Dievas aprupis, — prieš vėją nepapusi. Tarnauti eisiu; ne viena tarnavo ir nežuvo, nežysiu ir aš.

Pirmą kartą tėvas su dukterim drauge pavalgė, gal buti ir paskutini, kaip keleiviai. Kepurę pasiėmęs, tėvas tarė:

— Rožele, pasilikk sveika! jei tau Liudvikas vietą prirodys, stok . . . Aš pas brolių į Žagarę eisiu, rasi nepareisius greitai . . . nesirupink.

Apsižvalgė po savo triobą ir ašaras praliejo.

— Kaip keleiviai . . . padė . . . eik, kur akys neša . . . — balsas jam užtroško, gaikščiodamas verkė.

Roželė į tėvą žiurėdama, rėkti pradėjo.

— Iš tokio gyvenimo neliko nė krepšio, nė drabužių dorų!

Tiesa, nuplyšęs buvo, sermėga sulopyta, kojos į klumpes apautos.

Laukan išėjo. Užėjo smulkus lytus, buvo gana šilta, nors vietomis da gulėjo pusnynai sniego. Roželė išėjo paskui, menka skepetaitė apsigobusi, nės geroji liko pas Šukienę.

— Bene nustos lyti? et . . . sudie!

Ji priejusi į ranką tėvui pabučiavo.

— Su Ponu Dievu, tėveli.

Bagdonas gėdėsi savo ašarų apykaklę augštai pastatė, kepurę ant akių užspaudė ir išėjo. Roželė vakaro laukė. Kaip ilga ta diena!

Sntemo. Ji pas gluosnį klausyti pradėjo . . . nieko negirdėti . . . Po valandos atsiliepė Liudviko balsas:

O! kaip pasiilgsta širdis

Be tavęs mieliausia!

Aš dusanju, tu negirdi,

Nės esi toliausia . . .

Širdelė jos plakė. Ant to balso pradėjo bėgti. Vėjas lengvai lenkė žalias eglių viršunes ir pritarė dainai. Pas egliną sušnabzdėjo. Roželė apsistojo . . . tai arkliui ėdinėjo. Ankstybas da pavasaris buvo, bet pašaro žmonėms pritruko ir dėlto arklius jau leisti pradėjo.

Suo sulijo. Liudvikas ji nutildė:

— Cit, Meški! gulti eik! — Ar tu, Rožele?

— Aš . . .

Pluoštą šakų į ugnvietę metė ir ugnį užkurė. Eglinės šakos tuoju užsiėmė ir šimtas kibirkščių nulėkė į padangę.

— Sėski.

Roželė atsisėdo. Jis iš kitos ugnies pusės atsigulė kniubščias ir burną su rankoms parėmė. Žiurėjo valandą, nieko nesakė, bet buvo matyti kad atsidžiaugti negalėjo. Roželė į motiną panaši buvo; tik skaitesnė, nės tiek vargo dar nebuvo mačiusi.

Vaikino akise ašaros sublizgėjo. Delnu užsidengė. Valandą teip pabuvo, paskui drebančiu balsu paklausė:

— Kaip jums eina Rožele?

— Kaip eis! persiskyrėva su tėvu kiekvienas sau . . .

— Kur tėvas?

— Į Žagarę išėjo.

— Pas brolių?

— Teip.

— O tamista? . . .

— Aš? . . . žadėjai vietą rodyti . . . rodyki — stosiu.

— Pas Balandienę eik. Žmona išmintinga, darbo yra, bet to nereikia bijoti. Vakaraus, kaip dabar, nesuseitume, nės abudu senei žmonės, dievobaimingi ir kreivai ant to žiurėtų.

— Dėlko?

— Kaip aš tau dabar pasakysiu? Teip nepadoru. Pati Balandienė man tetutė, aš tenai kiekvienos nedėlios pavakare nueinu — pasimatysime. Bevaikiai, vienudu, pamylės tavė, jei gerai tarnausi. Buk gera ir tau bus gerai. Ir aš daug dirbu: dieną prie darbo einu, naktimis ganau arklius, lyg pusryčių duoda pamiegoti, o kartais ir to nėra, o vis-gi nenusprogau. Jau treči metai ant vietos esmi.

Ji klausė, žodžius jo į širdį dėjo.

— Dirbkime, Rože, truskime, o po kelerių metų . . . rasi kaip toj dainoje:

Jei nė ši metelį — kitą rudenėlį
Aš tave vaduosiu nuo sunkių darbelių.

— Jei Dievas duos, i porą sueisime . . .
Ugnį taisyti pradėjo, dar žagarų užmetęs.
Vėl šviesi liepsna i augstį pašoko.

— Negu manęs nenorėtum, gal geresnį rasi . . . turtingesnį . . .

Šviesius savo plaukus per pirštus braukė ir i mergele, kaip i paveikslą, žiūrėjo.

Jai skeptelė nusmuko. Dar patogesnė liko. Gelsvos kasos, kaip vainikas, raitėsi apie galvą. Graži buvo savo nekaltu gražumu. Akis i žemę nuleidusi, tylėjo. Liudvikas nuo žemės atsikėlė, i dangų paveikėjo.

— Gana, Rože, kalbai galo nebus, o žiurėk, jau švinta. Eik namo, gal paskui kas sutikti.

— Paklausk, ar namie bus man vieta . . . neturiu kur eiti . . . kaip praaus, vesk mane, kaip žadėjai, pas Balandį.

Liudvikas užsirupino.

— Jei kitaip negal, ką darysi. Tik man rupi, kad ko nepatiktume. Šukienei tuomet liežuvių metams užtektų.

Praausus greitai per eglinę išvedė Roželę.

Seniams mergina patiko. Po keių nedelių pamylėjo ją, kaip savo vaiką. Jauniems ir gerai buvo: tankiai pasimatyti galėjo, nės seniai Liudviką didei mylėjo.

* * *

Ponaitis baisiai užpyko. Pirmą kartą atsitiko jam, kad kas sidabrinio rubliaus nenorėtų. Dvaro mergos neįmanė, kaip prisimeilinti, kad tik pakibintų, o ta piemenė jį atstumė, jį apjuokė.

— Teip nebus, aš ją turiu rasti! jei danguje yra — iš dangaus nutrauksiu, jei pekloje — iš peklos išgriebsiu, o ją pergalėti turiu ir gana!

Pas Šukienę nuėjo. Ta už sidabrinį viską pasakė. Patyrė ponaitis, kad kas vakaras, sutemus, pareina Roželė iš pievų, valgyti nešusi darbininkams. Ir katruo takeliu eina, ir tai žinojo.

Vieną pavakari, kaip temti pradėjo, jis tankiam lazdyne ant didelio kelmo atsisėdė ir laukė. Laukė, kaip žvėris savo aukos. Dėlko jos laukė? Rasi, sakysite, kad ponaitis prastą mergele pamylėjo? Ne, ne tai buvo. Dar klausymas, ar tas gyvas numirėlis galėjo mylėti. Jis, kur nuo drylikos metų paleistuvingą gyvenimą vedė . . . ne, jis nemylėjo. Tik akims jo atbodo matyti tas pusplikes, perveržtas panas, atsidžiaugę jomis, jo gyvuoliškiems pageidimams geresnė buvo tokia skaisti, jauna, nekalta mergelė.

Valandą laukė . . . nieko nėra. Nekantriai žiuri i tą pusę, iš kur turi ateiti Roželė . . . nėra . . . Ant pavytusio veido pasirodė raudonos pėtmos, akys žibėjo.

Sausos šakelės subraškėjo ant žemės išgirdo einant. Paveikėjo per šakas, — teip, jiėjo su puodais. Ponaitis ant tako išbėgo, rankas išskėtė ir velniškai juoktis pradėjo. Roželė atsuko bėgti, bet ponaitis vienu šuoliu prišoko ir už abiejų rankų nutvėrė, visas drebdamas.

— Rože! mano! mieliausia mano, nebėgk! jei Dievą širdyje turi, nebėgk!

Tas Dievas jam dabar priežodžiu buvo.

Ne-juto pats, juog jo smaili nagai i merginos rankas smenga, bet tame pasiutime jis nieko nežinojo.

— Rože! mano! aš tave pamylėjau! aš tave naktį sapnuoju, aš tavęs dienos laike išsilgstu. Aš, ponų vaiks, tave prastą mergaitę . . . Aš tave visokiais turtais apipilsiu, tik mane mylėk! Aš tave su savim už rubežių išvešiu. Visko turėsi; šilkuose vaikščiosi, tik mane mylėk, to vieno noriu. Mano motina apžėnyti mane nori. Imsiu pačią, bet tave tik mylėsiu, tau mieste namus užimsiu, aš tave ponia padarysiu. Prieš tave muzikai galvą lenks . . .

Balso jam truko, šnekėjo, kaip iš po žemės, Mergina, nusigandusi, mažai tos kalbos suprato, bet jos širdyje truputis gaileščio dėl to ponaičio atsirado. Nedaug jau gynėsi, kada jis apsikabino ją ir bučiavo skaištų veidą savo nublyškusiomis, pavytusiomis lūpomis. Ponaitis lenktis pradėjo, baltas buvo, kaip drobė, tik akys juodos iš po kaktos baisiai žibėjo. Roželė išsigando.

— Ponaiti, kas yra? ar sergi?

— Teip, sergu . . .

Atsisėdė ant kelmo, ir pradėjo braukyti drėgną savo kaktą. Mergina žiūrėjo i jį nusigandusi: kad nenumirtų tik čionai be kunigo, be žvakės.

— Rože, vandens duok!

Balsas jo buvo silpnas. Ji, paėmusi puodelį, bėgti taisėsi, bet jis už rankos nutvėrė.

— Ar grįši? . . . grįši? Klausyk: jei negrįši, tai ir ryto šituo taku neik . . . — iš gilumos atsikvėpė — neik, nės aš čionai galą pasidarysiu! aš pasipjausiu, ar pasikarsiu — bližgantį sidabro kriaunimis peilį ištraukęs parodė — veizėk! . . .

— Kam tamsta tokį žodį sakai? jug Dievas mato ir girdi.

— Teip, senelis su žila barzda žiuri per langelį ir užrašo, ką mes dirbame . . .

Juoktis ėmė, o juoką tą miško garsas pagriebė ir rodė, kad velniai jam prietaria. Nuo tų

žodžių paėmė mergelę baimė. Puodą pagriebusi, į upę vandens eiti norėjo.

— Ar grįši?

— Grįšiu — atsakė Roželė. Nuėjo ir už valandos atnešė salto vandens. Truputį gėrė.

— Rožele! — tarė — paimk skepetėlę, pašlapink ir man prie galvos pridėk. Galvą skauda, pusiau sprogsta . . . pasigailėk manęs, tu mano Rožele!

Ji paklausė: skepetėlę pamerkus, jam padavė.

— Negaliu, ne . . . pati pridėk!

Priėjusi šlapią skepetėlę prie kaktos pridėjo. Ponaitis pasitraukė, nės kelmas buvo didelis.

— Sėskis — tarė. Ji drovėjosi. Tada apkabinęs ją, pats pasisodino, ir savo galvą ant jos krutinės padėjo.

— Širdis alpsta — tarė — apkabink man kaklą, rasi užsnusiu, ar nebus geriau.

Paklausė. Sėdėjo valandą, nieko nešnekėdams. Roželė į dangų veizė, jo. Mėnulis švietė, o jai rodėsi, kad juokiasi, į ją žiūrėdams.

— Ne veizėsiu į mėnulį — pamislyjo. Visokios mislys per galvą jos perejo. Iš tolo išgirdo dainuojant, bet graudžiai, didei graudžiai. Dėlko jis taip liudnai dainuoja? Gal buti jo širdis jaučia negerą. Ar aš griešyju, ar ne? Bet mano širdis jau linksta prie ponaičio. Jis labai nelaimingas ir labai mane myli . . . Liudvikas nemoka nė taip mylėti, nė taip glamonėti.

— Gana — tarė ponaitis — jau vėlai, namo eisime.

Vėl merginą apsikabino ir žiedą auksinį ant jos piršto užmovė. Žiedo žalia akis mėnesio spinduliuose kaip gyvatės akis žibėjo.

— Tai atmintis, tai pradžia; daugiau turėsi jei norėsi.

Da pabučiavo ir nuėjo. Švito. Roželė skubino ir nejuto, kaip įėjo į butą ir atsigulė. Antrytojaus per visą dieną kaip migloje išvaikščiojo. Vakaro laukė, nės ponaitis ateiti prašė. Vakare Roželė atėjo, bet ponaičio nerado: norėjo brangesniu buti, o rasi ji pati atpigo. Laukė. Pakarklyniaisėjo du vyrų, poniškai apsidarę, abudu turėjo mažas kepureles ir abudu juokėsi. Ponaitis ant lazdyno parodė, tyloms šnekėjo ir kvatojo. Paskui, draugą savo palikęs, į lazdyną įėjo, staiga prie Roželės prišoko. Ji išsigando, sušukti norėjo, bet ponaitis apkabino ją ir ėmė bučiuoti.

— Mieliausia mano! paskutinis vakarėlis, ryt jau išvažiuosiu . . .

Ji sudrebėjo.

— Man važiuoti reikia.

(Toliaus bus).

Korespondencijos.

Suvalkų gub. Trupagalvių valsčion atvyko labai geras raštininkas. Storkakliams jis didečiai patiko, nės ir pats geria ir kitiems duoda. Kaip tik spėja raštininkėlis savo darbą atlikti, tai tuojaus pereina į kitą pusę ulyčios kur teip vadinamoje žmonių „kažionnoj palatoj“ yra dvi nuožaliai esančios kamaraitės.

Cia tuoj pasidaro kompanija ir ima maukt; teip bešutindami sulaukia gerų išvakarų. Sugrįžęs namo p. raštininkas net apie vaito ausis ima sukintis. Tik vaito, da gerai, bėsama dik o vyro, tai mušt ikišiol negavo, ale užtatai sargas ir sargienė tai atsiima nuo to girtuoklio.

Pačiam man teko kartą matyt vidurnaktį tą raštininką išsivejant iš grinčios sargą su sargiene. Kad juos dievai! Gali net žmogų išgąsdinti. Visi vienmarškiniai su paleistais plaukais vaikosi ant ulyčios, kaip netikras galvas turėdami!

Kad skaitytis geru, pas mus reikalinga gert pačiam ir kitus girdyt. Girdant storkaklius, t. y. turtingesnius ukininkus, gali ką nori gminoj daryt, viskas pasiseks. Valdžia girtuoklius teipos-gi nenupeikia.

Siurpulys.

Griškabudis (Naumiesčio pav.) Pagal užraginimą kunigo prabasciaus žmonės privežė plytų ir medžių koplyčiai ant kapinių statyti. Bet klebonas išaiškino, kad koplyčios tuom tarpu da nereik, kad verčiau iš tos medegos pastatyt namą priglauti seniems duonininkams (anšpižninkams) ir kitiems pavargėliams. Pastatyta puikus namai ir . . . klebonas priima į juos tikrai tuos, kurie daugiaus užmoka, pavargėlių visai nepriima. — Iš suvežtų plytų klebonas pastatė sav sklepą ir kitas triobas padrutino.

Dabar atėjo naujas vyskupas į Seinus. Reikalinga jam paduot lietuviškai surašytą skundą ant neteisingo kunigo darbo.

Vilnius. Šuonin pasiutusiam įkandus, reikalinga kuonogreičiausiai pasiimt nuo valdžios ženklą, kad tikrai teip atsitiko, ir važiuot į tam tikrą nuo tos ligos gydymo vietą. Ikišiol dėl Lietuvos arčiausia tokia gydymo vieta buvo Varšavoje. Dabar jau atsirado tam tikras nuo pasiutimo gydytojas ir Vilniuje, ant Pohulankos, namuose Parčevskio, daktaras Orlovskis.

Čionai gydosi pagal išradimą garsaus Paryžiaus mokslinčiaus Pasteur'io. Visi kiti gydymai pasiutimo prieš šitą nieko nestovi. *Gydytojas.*

Lietuviški pamokslai. „Tėvynės Sargas“ praneša, kad Kalvarijos (netoli Vilniaus) Šv. Jokubo bažnyčioj, Kauno Šv. Traicės ir Karmelitų bažnyčiose jau pradėjo sakyti lietuviškus pamokslius. Varėnos bažnyčioj (Vilniaus gub.) ir-gi dabar įvesti lietuviški pamokslai.

Iš Kidulių valsčiaus (Naumiesčio pav.) 1896 metuose trys vyrukai degtinės prisiputę užmušė vieną vaiką, subadę priegtam peiliais ir da-gi čebatus nutraukė, buk ir pinigų 25 rublius atėmė. Suimti persėdėjo visus metus kalėjime. o rudenį 1897 metų buvo apsudyti da ant 3 metų sėdėt. Žmonės kalba, kad but jie da skaudžiaus nubausti buvę, kad ne p. Skilandževičius. Mat šitas ponelis kitąsyk buvo sudžia, tai gerai labai dabar išmano visokias sukybes. Tai-gi jisai už 300 rublių buk padaręs, kad daktaras pripažino, jogei anas vaikinys jau negyvas buvo peiliais subadytas.

Tasai ponelis jau senei užsipelnė ant to, kad virvę ant kaklo užnėrus pakarti kur po sausa šaka. Jisai puikiai moka nuo nišmanėlių žmonių pinigėlius traukti. Jam sekasi ir supešdinti ir vėl sutaikinti akklus „klapus“, žinoma už tai vis jam pelnas eina. Tai yra tasai ponelis lyg arkė kokia išisegusi į mūsų kampą ir traukenti iš jo kraują.

P. Skilandževičius buvo pasidavęs ant advokato, kelis kartus buvo rinktas ant sudžios, bet jau ir vyriausybė žino, kas tai per paukštis ir netvirtina jo ant tų vietų. O mus apykvailiai žmonės vis da duodasi jam skriausti, da-gi ir ant sudžios renka. Laikas but jau susiprast!

X.

Gelgaudiškij (Naumiesčio pav.) Ant švento Kryžiaus atlaidų 2 broliai įveikė net septynis ant syk vyrus; iš jų dvejetą mirtinai užmušė. Besuimant tuos galvažudžius tapo primuštas jų da vienas kareivis. Pagalios galvažudžiai, tapo pagauti.

Dyvinas daiktas. Kaip tie mus vyrai mėgsta skaldyt viens kitam galvas. Kartais susieina ant atlaidų visai nepažįstami vyrai ir be jokio piktumo atradę menką priekabę ima muštis, dažnai į smert. Štai vasarą 1897 m. Ilguvoj tokiu budu tapo užmuštas Ambrasukas iš Lenkėčių. Tie, kurie jį užmušė, nė nepažinoję buvo jo prieš tai.

Žinoma, kunigai mus bara, rėkia per pamokslus už tas peštynes ir girtuoklystę, bet tai nieko negelbsti. Žmogus mat jau toki prigimimą turi, juogei rupinasi visaip savo galybę rodyt, lenktyn eidamas su kitais. Kitur tokioms lenktynėms buna įtaisyta visoki pasilinksminimai, ir pas mus kitąsyk vyrai eidavo ripką mušti, ant arklių raiti lenktyn įdavo, botagais iš kapočių eidavo; o dabar senoviška mada išnyko, jos vietą užėmė gerimas degtinės, alaus, kortos ir peštynės.

Ne gerai tai yra, vyručiai! Reikia grįžti prie senovės. Reikalinga prasimanyti sveikus, gražius pasilinksminimus. Jau jai kam užaina noras pasipešti, tai tegui tai daro nors be akmenų, peilių, be plaktukų, tik grynomis

kumščiomis! Arba kodėl negali savo galybę kas nori parodyt besiimant viens su kitu.

Kitur net yra tam tikros gimnastikos draugystės. Sanariai jų užsiima visokiais kuno lavinimais. — Kas prie vandens gyvena, gali parodyt savę mokėjimu plaukti, nardyt, irtis ant laivelų. Ir čionai gali taisyti, kick nori, lenktynių. — Žiemą ant ledo čiužinėjimus gali įtaisyti. Ar-gi mus lietuviai negali rasti jau kitokių lenktynių, kaip tik daušytis viens kitam galvas. — Laikas jau mesti baisias bereikalingas peštynes!

Daubaras.

Sudargų (Naumiesčio p.) miestelis stovi labai gražiai ant Nemuno kranto Paprusėje. Yra jame katalikų bažnyčia, liuterionių kirkė ir žydų iškala.

Katalikų bažnytelė ir jos aptvėrimai jau suvis menkai pajėgų teturi, per vėtrą tai net bangu vidų buti, kad neužgritu; bokštai be ženklo kryžiaus, pamatai pagriuvę, apatiniai supuvę. Į kapines ir-gi graudu darosi žiurint. Kunus laidojant labai reik žiurėt, kad bekasant duobę neišraust naują grabą. Musų bažnyčios užveizdai norėjo pripirkti margą lauko prie kapinių; žydelis jau buvo už 150 rubl. beatie-luodas, bet kas-žin kas patarė jam, kad be 300 rubl. neduotų; tai teip ir liko viskas. Berods yra puikių medžių, kuriuos užveizdas bažnyčios norėjo parduoti ir naudą ant pataisymo bažnyčios apversti. Bet klebonas Siderevičius pasipriešino tam. Rubai ir parėdai bažnytelės jau visai susenę. — Tarnai bažnyčios dideliai išdykę, patį prabaščių savo valioj laiko. Kada 1893 metuos buvo atkeltas pas mus kamen-dorius kun. Jonas Baltrušaitis, tai jisai neitiko mus bažnyčios tarnams, nės negalėjo jau jie teip liuosai išdykaut. Ėmė jie rašinėt pas džiakoną skundus ant to kunigėlio, ale tai pasibaigė tuo, kad ir parapijonys parašė į konsistoriją apie išdykusius bažnyčios tarnus. Ant galo pagalios džiakonas liepė prašalinti Joną (vežėją) su katryna (gaspadine) ir vargamistrą. Ale kun, Siderevičiui jie patikdavo ir gerai jam buvo po jų valdžia.

Liuterinis kunigas atvažiuodavo pas mus iš Šakių. Ale jis per brangiai pradėjo imti. Tada musų liuteronys parsikviečia sav kitą kunigą iš Virbaliaus. Bet šite vaikus įžegnoja jau vokiškai, ne lietuviškai, kaip parapijonys nori. Tai vėl bėda.

X.

Ašmenų padangė (Viln. g.) Daugumas žmonių čionai išsižadėjo savo tėvyniškos kalbos; jaunoji karta beveik visur kalba lenkiškai arba gudiškai. Atsižadėjus savo kalbos nebesunku padaryti ir kitokią judosystę, ir ištikro dabar atsiranda ir toki palaidunai, kurie pereina pravoslavijon, arba ima sav pačias burliokas. Labai mums reikia knygu ir laikraščių, o dėl pradžios

ir kuopigiausia. Teikieties, broliai, mums atsiųsti knyganėsius. Lietuviška kalba tebegyvuoja apie Deveniški ir daugelyje kitų vietų, bet kitur labai greitai gaišta. Duokite mums lietuviškų knygų kuogreičiausiai! Labai laukiame!

Tverečius (Šventėnų p.) Apie Tverečių labai išsiplatinę nešiojimas poniškai siutų rubų. Ar lietuvis ar lietuvaite lygus kitiems žmonėms ir gerai, kaip gražiai rėdosi, bet kam-gi tverečiniai perka Vidzuoje iš Dinabarko atvežtus panešiotus žydų rubus. Net vėmt verčia pamislyjus, kokias bjaurības kartais nusiperka žmonės, labiausiai-gi mergos. Namie, mat tingi dabar austi, o gali but, ir nemoka, tai perkasi žydiškus palaikus. Girtuoklystė neišsakyta apėmė kuone visus. Gerai, kad nors turisi da tverečiniai savo kalbos.

Užpuoliai (Aukmėrgės p.) Brukšt, brukšt susitarėm ir pastatėm gražią naują mūrinę bažnyčią: dabar visi mus giria už vienybę ir sutarimą — ir teisingai jie daro. Vaikų neikišame į „učiliščas“, tai da puikiaus. Anuomet per visą žiemą, sako, buvę „učiliščeje“ tik apie 10 vaikų-katalikų. Kad štai mes susitartume ir, šmaukšt, padarytume nusprendimą (prigovorą), sustatytume prašymą ir nusiųstume į ciesorių, kad daleistų spaudinti lietuviškas knygas lietuviškomis litaromis.

Kitur teip padarė žmonės, jų prašymai priimti ir dabar valdžia šnekučiuoja jau apie daleidimą. Negražu butų, kad užpuolėnai pasiliktu snaudaliais ir neprisidėtų su savo balsais. Tegul pasirašo vyrų kuodaugiausiai.

Kamajiškliai dabar murija naują bažnyčią ant senos vietos, už karčiamos. Tinginiai, neišsirinko geresnės vietos, nors galėjo.

Marcinkėnys (Trakų pav.) Pavasariop Varėnos pisorius įkalbinėjo Marcinkonių žmonėms pasistatyti savo bažnytkiemį „učilišča“. Nežinau, ar įkalbėjo, ar ne. Cionai žmonės gyvena iš grybų, uogų ir uždabų, nės laukai, tai nešiojami vėję balčiausi smiltynai. Ikišiol iš tenai nerandu korespondencijų, nors yra kam rašyt. Abelnai sakant, lietuviai tada pradeda krutėt, kaip jau esti iš visur apsiauti priešų. Ak apie Marcinkonis tebyra da teip senobiškai ramus ir grynai lietuviškas kraštėlis, kad retai kur teip rasi. Knygas tenai vežiok vežimais, ne gaudys niekas, o kad ir gaudytų, yra pasislėpti: žmonės geri, neišduos.

Sėdnikių kiemas Svedasų parapijos Aukmėrgės pavieto.

Norėčiau žinoti, ar negauta tiktai sėdnikičiai nuo savo dėdės Mendelio pilti, kad teip jie jo klauso. Kitą kart pavadėsiu žydberniais, kad pilsite mokesčius šitam žydui.

Vilkas-Pilkas.

Liudvinavo (Suv. g. Kalvarijos p.) prabašius kun. Orintas beskaitydamas naujo vyskupo atsišaukimą (manifestą) atrado jame, kad vyskupas draudžia skaityti lietuviškas knygas. Savo atradimą mūsų prabašėlis iš sakyklos žmonėms apgarsino. Ale daugumas žmonių tuojaus permėnė, kad tai ne vyskupo prisakymas, bet paties Orinto pramanymas, nės kitose bažnyčiose niekur negirdėt buvo, kad vyskupas Baranauskas butų užgynęs lietuviškas knygas skaityt. Tai-gi dabar žmonės net pasijuokia kartais iš to nišmintingo kunigėlio Orinto išradimo.

Puskunigis.

Sintautų (Naumiesčio p.) gmina lyginai kaip ir kitos mūsų pavieto gminos pabaigoj pereitų (1897 m.) gavo užkvietimą nuo pavieto viršininko, kad dėtų pinigų ant užlaikymo Suvalkų mieste dviejų prieglaudų pamėstiemis ir pavargusiems vaikams. Sueiga gminos ant maldavimų obrušiteliaus viršininko sutiko ant vienu metų duot dvejatą dešimčių rublių ant to dalyko. Ale raštininkas į protokolą įrašė, kad tuos pinigų gmina duosiant visados, o kvaili žmonės po tokiu protokolu pasirašė.

Pustelninkų (Lesnistvos) gmina da geriaus padarė. Ji ir pinigų prižadėjo duot ir da-gi nusprendė pagal načelninko prikalbėjimą, kad pusė vaikų tose prieglaudose butų pravoslavų, o kita pusė katalikų.

Kitos gminos kaip-kur išmintingiausiai padarė, nės nieko nedavė ant tų prieglaudų, kur galime išaugštos tikėtis, kad augintinius verst vers į maskolius. Atsargiaus reik mums elgtis su užtvirtinimu visokių valdžios užmanymų, kad mes patys savo pinigais neprisidėtume prie savo išnaikinimo.

Garbinius.

Aleksotas (palei Kauną, Suv. g.) Pas mūsų žmones-lietuvis dažnai pamatai malda-knygėse pilna abrozėlių, kurie daugiausiai nelietuviškus parašus nešioja. Vieni turi lenkiškus parašus su maldelėmis, kiti vokiškus, tretį prancūziškai parašytas.

Paeina daugelis tų abrozėlių iš Bavarijos nuo Pöllath'o (iš Šrobenhauzo), kiti-gi iš Paryžiaus. Ant kitos pusės tų abrozėlių randasi atspaudintos maldelės su atlaisais, lenkiškai daugiausiai. Teip prie Šventos Scholastikos maldelė su 100 dienų atlaidų prie Šv. Donato — 400 d. atlaidų, prie Šv. Juozupo 365 d. atl., prie Šv. Raso 40 d. atl., prie Karalienės Širdies Jezaus 60 d., prie Šv. Margarytos iš Kortonos — 50 d. atlaidų.

Tai-gi, tik prie šitų visų abrozėlių priklausio apie 1000 dienų atlaidų, kuriais gali naudotis, suprantama, tiktai tasai, kurs lenkiškai moka. Tai yr dvasiška lietuvių pragaištis.

Apart abrozėlių su nelietuviškais parašais platinasi labai Lietuvoje da visoki šventinti medalikai ir škaplieriai su lenkiškais parašais.

Dabar aš noriu paklausti mus lietuviukunigų ir kitų gerų žmonių, kodėl jie nepasirupina padirbdinti tų visų šventų daiktų su lietuviškais parašais. Tai pirmas dalykas. Antras-gi dalykas toks yra: noriu atkreipti ir žmonių akis ant to, kad kiek galėdami stengtusi pirkti ir vartoti tokius šventintus daiktus tik su lietuviškais parašais. (Jeigu tik jų užtektinai būtų! Red.)

Raitelis.

Pas nanją Seinų vyskupą. Mašiotas Pastelnykų ir Laurynaitis Bugnelių (Naumiesčio par.) nukeliavo pradžioje šių metų pas naująjį mus vyskupą pasiskusti ant Naumiesčio prabašiaus, kad apgavimu pasisavino nuo parapijos brostvinę, persirašė ant savo vardo ir ima dabar į savo kišenių randą už tą brostvinę.

Rodosi dalykas aiškus: kad prabaščius ne-teisingai valdo parapijos pastatytą brostvinę, kaip ant delno matyt. Ant galo tuodu parapijos pasiuntiniu ir ant popieros lietuviškai surašyta tą dalyką vyskupui padavė. Vyskupas pasirodė puikiai lietuviškai mokąs ir greit žmonių nors ir negražiai surašytą prašymą perskaitė. Bet kaip daėjo iki tai vietai, kur parašyta, kad žmonės ir pas gubernatorių jau skundėsi ant savo kunigo, tai vyskupas tuojaus perpykęs prašymą atmetė ir užsirusinęs ta žmonių pasiguodimą neišklausė iki galui.

Dabar tie žmonelės išbandę ir gubernatorių, ir prokuratorių, ir vyskupą ant galo, ir niekur teisybės neranda.

Labai pas mus dabar nekurie dyvijasi iš vyskupo pasielgimo.

Svitrius.

Liepojus. Kaip yra sumanus žydelis matyt iš to, kad beveik visą Liepojaus pirklystą, neatsigrežiant ant visokių kliūčių, tyčia atgrežtą, prieš tuos neapkenčiamus visur žmones, paėmė jie į savo rankas. Gal parsekiojimais ir išmokino juos gyventi ant šios pasaulės. Liepojaus pačta priima laiškus tikt lyg 8 ad. vakaro. Jei kas nesuspėjo lyg tuo laiku įmesti savo laišką, tad priverstas yra nešti už poros viorstų į vagzalą ir gaisinti tokiu būdu laiką ant ėjimo, arba pinigų ant vežėjos. Bet nuo tos kelionės išgelbi senas, netikęs jau nė prie sunkaus darbo, nė prie pirklystos, žinomas visiems liepojiečiams. ypatingai pirkliams žydelis, kurį visad, po užsadariniu pačtos, galima rasti ties tiltu. Jis priima laiškus už „kiek kas duoda“ ir nuneša juos į vietą. Nesigirdėjo da, kad keno laiškas but pražuvęs. Tik žydelio sumanymas gali buti mums pamokslu. —

Lietuviai Liepojuje nesutinka su latviais. Priešasčia nesutikimo tankiausiai yra tikėjimas: tas to peikia tikėjimą, tas to. Taip besiprovo-jant neretai gerokai apsipeša, atsitranko antausius. nosis atsilanksto. Minėtinas lietuvių susirėmimas

Dratų pabrūke, kur atmetus tikėjimą prisidėjo da ir duonos kėsnis.

Leonida P.

Išvežimas vyskupo Simono. Jau netoli 30 metų maskolių valdžia, kaip įmanydama, rupinasi įvesti maskolišką kalbą į katalikų bažnyčias. Jei koksai kunigas apsiimdavo maskoliškai pamokslus ir maldas bei giesmes atlikti, tai gaudavo nuo valdžios 600 rublių dadėtinės algos. Dangumas kunigų stačiai atsisakė nuo tų maskoliškų dovanų ir maldos bažnyčioje likosi po senovei ne maskoliškos. Tiktai Baltgudijoje atsirado 17 atskalonų kunigų, kurie įvedė savo bažnyčiose maskolišką kalbą; tai buvo daugiausiai kunigų pasturlakai, prasi-kaltėliai prieš viešpatystės ir tikėjimo tiesas. Valdžia tokius-prasikaltėlius kunigus prilaikė ir net į džiakonus pakėlė Minsko diecezijoj.

Terpu anų išgamų kunigų buvo džiakonas Berezinos kun. T. Voičinskis, lenkas iš Plocko diecezijos. Baudžiamas dvasiškijos atkeliavo į Baltgudiją ir atsidavė po priglauda Minsko gubernatoriaus, kuris įstatė jį Berezinos džiakonu.

1897 m. gegužės m. jisai apturėjo nuo pa-vyskupės Simono prisakymą, kad pagal sutari-mą valdžios su popiežių daleista yra diev-maldystį dadėtinė tiktai: lotyniškai, lenkiškai, vokiškai, lietuviškai ir latviškai kun. Voičinskis buvo bandęs įvesti į savo bažnyčią dievmaldystę išspradžių lotyniškai, paskui, liepiant vyskupui, lenkiškai. Bet valdžia but už tai atėmus nuo jo anuos 600 rublių dadėtinės algos. Pertai kun. Voičinskis ėmė vėl maskoliškai giedot, o žmonėms pasakė, kad giedos lenkiškai jeigu jie jam mokės kasmet po 600 rubl., kuriuos nuo valdžios tada nustotu.

Kada Voičinskis po tam apgarsinimui ėmė maskoliškai giedot, žmonės norėjo kunigą iš bažnyčios išmesti.

Kilo žmonių sumišimas, įsikišo policija.

Už šitą atsitikimą vyskupą sufraganą Simoną, kuris neužilgio turėjo gauti paaugštinimą ant tikrojo vyskupo, maskolių valdžia 15 d. lapkričio 1897 m. išvežė į Odesą iš Peterburgo. Tai tau teisybė.

(Vienybė.)

Prūsų Lietuva.

Nekursai P. Traušys, redaktorius vokiečiams pasidavusio lietuviško laikraščio „Konzervatyvų Draugystės Laiško“ už apskelbimą draugystės „Byrutės“ tapo sudo nubaustas ant 50 markių su užmokėjimu kaštų.

Vokiečiai labai dabar sujudo ant lietuvių ir keli jų laikraščiai rašo, kad lietuviai jau nuo vokiečių skirias ir vienybę ardo.

Priekulės parapijoj buvo skyrimas bažnyčios užveizdų. Ikišiol buvo 30 lietuvių ir 12 vo-

kiečių. Dabar-gi išrinkti vien tik lietuviai ir nė vieno vokiečio. Kunigą lietuviai skyrė sav, o vokiečiai ir sav; nors lietuvių skirtas kunigas gavo daug daugiaus balsų, vienok konsistorija nepatvirtino išskirtojo, bet paliko vokiečių kunigą ir priestatė nauji skyrimą. Lietuviai skundėsi ant to ministeriui ir žada net karaliui pasiskust.

Klaipėdos lietuviai ir-gi išmetė vokiečius nors iš bažnytinii urėdų. *B. (Vienybė).*

Amerika.

„**Petro Armino Draugystė**“. Po tokiu vardu atsirado Amerikoje net dvi draugystės. Paminėtina yra „**Petro Armino Draugystė**“, Waterbury miesto. Siekis jos yra darbuotis ant tėviniškos dirvos — išleidinėt lietuviškus raštus, knygytes, prilaikyti ir šelpiti lietuvius einančius į mokslo. Pabaigoj lapkričio 1897 metų šita draugystė turėjo 27 sąnarius, kurie apsiėmė kas mėnuo dėti po 25 centus.

„Ukininkas“ gali tik pasidžiaugti iš to ir linkėti tai draugystei kuonodidžiausio pasisekimo. Anais metais „Ukininkas“ norėdamas paminėti tą šaunų mūsų Lietuvos rašytojų išleido jo eiles atskyrio knygutėj po vardu „**Petro Armino Raštai**“, kurią da ir šiandien yra gaunama „Ukininko“ redakcijoje.

Lietuviška gramatika. Amerikos lietuviai da 1896 metuose nutarė duoti 100 dolerių tam, kas parašys geriausią lietuvišką gramatiką, iki pabaigai rudenio 1897 metų. Bet pasirodė, kad niekas jokios gramatikos ant to užkvietimo ikišiol neprisuntė. Jei kas parašytų gerą lietuvišką gramatiką, tai tą 100 dolerių gali da gauti. Rankraščiai reikia nusiųsti ant vardo prezidento Susivienijimo Lietuvių Amerikos: Rev. J. Žilinskas. Box 103. Mount Carmel. Pa. N. America.

Ant to paties adreso galima siųsti ir kitokius gerus lietuviškus rankraščius. Jei jie tikrai bus geri, tai Amerikos lietuviai atspausdins juos susivienijimo kaštais.

Protestą prieš persekiojimus lietuviškos spaudos Maskolijoje apsiėmė pakelt Amerikos kunigai: A. Milukas, A. Kaupas ir J. Sutkaitis. Teip nusprendė XII Susivienijimo A. L. Seimas 19 ir 20 d. spalio mėnesį 1897 m., Philadelphiaj mieste.

Lietuviai Pietinėj Afrikoj.

Iševystė lietuvių į Pietinę Afriką nepasiliovė, kiek duodasi girdėti, kauniškai da vis ten keliauja. Lenkiškas laikraštis, „Gazeta Handlowo-Geograficzna“ praneša, buk Johannesburge yra apie 300 lietuvių iš Kauno gub.; daugiausiai terp jų yra amatininkų ir paprastų darbininkų; kaip kiti užsiima prekyste, yra čia

diktai lietuvių užlaikomų valginyčių. Seniaus turėjo jie gerą pelną iš pardavinėjimo degtinės kafeins, bet dabar tas likosi uždrausta. Transvaaliuje dabar darbo nėra, daugelis lietuvių iškeliavo šalyn, kiti-gi skundžiasi, kad neturi už ką išvažiuoti; da kiti pasisamdė farmas, bet ir ant jų vargą kenčia, kadangi daugumui truksta pinigų ant nusipirkimo sėklos, naminių gyvulių ir padarų. Padarai čia neišpasakytai brangus, ant paveiklo, už paprastą vežimą, už koki Lietuvoj daugiausiai reikia užmokėti 60 rubl., čia reikia mokėti 60 svarų sterlingų arba 300 dolarų (600 rubl.). Jeigu fermeriui pasisekė surinkti gerai laukų vaisius, turi iš to didelį pelną, kada-gi viską gal brangiai parduoti: už avių pūdą užmoka 18 šilingų, tai-gi netoli 8 rublių, bulvių maišelis kaštuoja 15 dol. (30 rubl.). Mieste Johannesburge turi geriausią lietuvišką valginyčių lietuvis Bruzgulis, kurią lanko ne tik lietuviai ir lenkai, bet ir anglijonai; valganti pas jį moka ant mėnesio po 5 svarus sterlingus, arba 25 dol. (50 rubl.) *(Lietuva).*

Visokios žinios.

Kelionės prašymų Maskolijoje. Jeigu kas nori perskaityt kokią-nors daleistą valdžios knygutę keliems susirinkusiems kaimiečiams, tai reikalinga gaut ant to daleidimą nuo augstesnės valdžios, net nuo pačių ministerių. Duodasi prašymas apšvietimo ministeriui, kuris siunčia tą prašymą atgal su užklaismu apie „blagonadiozvaštį“ užmanytojaus pas vietinę mokslininčių vyriausybę. Iš čionai duodasi vėl atgal atsakymas su prašymą Vidaus reikalų ministeriui; šitas vėl nusiunčia prašymą visomis kitomis popieromis pas vietines valdžias, idant surinktų nuo savęs žinias apie užmanytoją skaitymų; kada pareina atsakymas nuo urėdninko, vėl visas leidžiasi į Peterburgą pas Vidaus reikalų ministerį. Jei niekur nerasta nė jokių plėmės ant užmanytojaus tų skaitymų, tai persiduoda visos popieros dvasiškai pravoslavijos vyriausybei, ober-prokuroriui „Švenčiausio sinodo“; šitas teipos-gi nusiunčia visas popieras pas vietinį popų, kuris duoda atsakymą apie pravoslaviską „blagonadiozvaštį“ žmogaus užsimaniusio pamokint sodiečius. Kada gautas atsakymas nuo popų, kad visas gerai, tada ober-prokurorius „Šv. sinodo“ perduoda tas popieras vėl ministeriui Vidaus dalykų, nuo kurio dabar jau priguli arba nedaleisti įtaisyti prašytus dėl žmonių skaitymus.

Geriausiam atsitikime apie tų dalygi prisirašo 30 popierių nuo 15 kancelarijų. Taigi, kad perskaityt kaimiečiams kokią nors maskolišką 3 cenzurų daleistą knygutę, reik

pajudint net 2 ministeriai ir ober-prokurorius „Sv. sinodo.“

Dabar imkim sav, kad tasai užmanymas atėjo iš Siberijos krašto nuo kranto Tykų Didžmarių (nors nuo Petropavlovsko miesto). Prašymas tas iš ten 4 syk keliauja į Peterburgą ir 4 syk grįžta atgal, pasidaro 8 syk po 13¹/₂ tukstančių verstų arba 108 tukstančiai verstų žygiu. Jeigu eiti aplink žemę per patį platumą jos (ekvatorium), tai apėjus aplink visą žemę pasidarys tris syk trumpesnis kelias, nėg anie 108 tukstančiai verstų. Tik astronomai, kurie žvaigždę matuoja, pripratę yra prie tokių tolumų!

Su kitokiais prašymais daugiausiai darosi teip-pat.

Ziobrys.

Kas rupi žandarams. Viršiausia žandarų valdžia išsiuntinėjo į visus žandarų viršininkus klausymus apie visokius savo dalykus. Ant tų klausimų, žinoma, turi but duoti atsakymai. Nors tai parleista su pasarga „visiškai sekretniai“, vienok tie klausimai jau atspaudinti N. 6 lenkiškos užrubežinės gazetės „Przedswit“, iš kur svarbesnias vietas paduodame „Ukininko“ skaitytojams:

1) Kokios vietos apygardoje turi ypatingą vertę dėl politiškos propagandos ir dėlko?

2) Kiek toj vietoj yra kasyklų, pabriklų, darbariečių, mokslinčių ir klioštorių (jeigu šie paskutiniai turi kokią-nors vertę).

3) Skaičius gyventojų ir skaičius darbininkų.

4) Kiek meisterių. Kaip gyvena darbininkai meisteriais?

5) Ar yra sudėjimai parako arba dinamito ir kiek pudų?

6) Ar turi darbininkai namie dinamitą, iš kur jį gauna ir kam?

7) Kaip elgiasi pabrikančiai ir pramonininkai su žandarų valdžia?

8) Ar yra kamaros rubežinės ir punktai perėjimo per rubežių; kiek jų yra ir ar pagauta ką ant jų su politiška kontrabanda?

9) Ar yra vietos, kur daugiausiai renkami darbininkai, kas tai per vietos ir kiek jų?

10) Ar yra tatiškai arba draugystės valdžios daleistos, kurios gali duot pagelbą revoliucijinei propagandai. (Giedorių draugystės, ciklistų dr., ugninės dr. ir kt.)

11) Kaip žiuri darbininkai ant žandarų, t. y. ar juose mato priešius, ar apgynėjus?

12) Kiek yra žandarų ir policijos valdininkų ir ant kiek jie yr naudingi prižiūrėgime.

13) Kiek yra agentų atvirų ir slaptų ir kiek jų reikėtų.

14) Kokiam luome gyventojų duodasi patėmyt pasistengimai prie revoliucinio judėjimo ir koks tasai judėjimas. Ar katalikų kunigai priguli prie to judėjimo?

15) Ar priguli prie revoliucijinės propagandos lenkai esantieji ant tarnystos valstijinės, ypač sudų valdininkai, daktariai ir geležinkelio valdininkai koki yra atstikimai.

16) Kiek per paskutinių 3 metų pakelta dasekimų dėl politiškių prasikaltimų, kiek asabų patraukta už prasikaltimus ir kiek nubausta.

17) Už kiek ant mėnesio gali gaut gera agentą ir šnipuką. Ar geriaus imt į šnipukus žandarus civiliškose drapanose, arba samdyti tam tyčia iš šalies.

18) Kiek reikėtų laikyt unteroficerų žandarų ir ant kiek reikėtų pakelti jiems algą, kad geresnius aplaikyt ant tarnystos.

19) Kiek reikėtų duot algos nuo Departamento policijos viršininkui agenturos.

20) Kiek reikėtų pinigų ant mėnesio ant žygių dėl agenturos.

21) Kiek pinigų ant mėnesio reikėtų ant civiliško aprėdalo dėl žandarų-šnipukų ir ant jų išėigų.

22) Kiek reikia pinigų ant mėnesio dėl netyčia atsitikusių danešikų ir ant kitokių smulkesnių reikalų.

23) Kiek reikėtų pinigų ant metų ant visokių reikalų agenturos, kuri pilnai atsakytu reikalams laiko.

Iš šitų klausimų matyt, kad žandarams labiausiai rupi darbininkų judėjimas ir padauginimą slaptos ir atviros žandarmerijos.

Smukutis.

Atsakymai.

P. Juodvalkiui. Žinias nuo 31. XII, 97 gavome, šiek-tiek sutrumpinę sunaudosime.

P. ui Stradeliniui. Sunaudosime.

P. ui Strasdui Murnikui. Žinutę patalpysime. „Meilė Tėvynės“ pertaisyta gal da ir tiks.

P. ui J. B. „Grabnyčių žvakė“ bus U-ke patalpinta.

P. ui nuo Obsrūtų ir Gižų. Žinios tinka mums. Prašom daugiau.

Piningus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokiai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny.

Mūsų labdaringumas. — Tarptautiskis suvažiavimas apginimui darbininkų. — Naslaitė (Taša). — Korespondencijos: Suvalkų gub. Griškabudis. Vilnius. Lietuviški pamokslai. Iš Kidulių Gelgaudiskų. Sudargų. Ašmenų padangė. Tverėčius. Užpuoliai. Karmajiskiai. Marcinkėnys. Liudvinavo. Sintautų. Aleksotas. Pas nauji Seinų vyskupa. Liepojus. Išvežimas vyskupo Simono. Prūsų Lietuva. Amerika. Lietuviai Pietinėj Afrikoj. — Visokios žinios. Atsakymai.